

ISLOM MOLIYASI ISTIQBOLLARI

Qayumov Firdavs Bahrom o'g'li

Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti

I kurs magistratura talabasi

Islomiy moliya deganda islom qonunlari yoki shariat tamoyillariga mos keladigan moliyaviy faoliyat va xizmatlar tushuniladi. Shariatga muvofiq moliya islomiy oyatlardan, jumladan Qur'on ta'limotlaridan olingan axloqiy ko'rsatmalar asosida ishlaydi. Islomiy moliyaning asosiy maqsadi iqtisodiy adolatni, ijtimoiy farovonlikni targ'ib qilish va islom ta'limotiga ko'ra manfaat (ribo), noaniqlik va axloqiy bo'lmagan yoki zararli deb topilgan faoliyatdan qochishdir.

Islomiy moliya so'nggi yillarda sezilarli o'sish va kengayishni boshdan kechirdi, islom banklari, moliya institutlari va investitsiya fondlari global miqyosda faoliyat yuritmoqda. Islomiy moliya tamoyillari tan olinish va qabul qilinishda davom etar ekan, sanoat global moliya tizimida tobora muhim rol o'ynab, an'anaviy moliyaga axloqiy va barqaror alternativlarni taklif qilmoqda.

Islomiy moliya moliyaviy operatsiyalar va amaliyotlarni boshqaradigan shariat qonunlaridan kelib chiqqan axloqiy tamoyillarga asoslanadi. Bu tamoyillar moliyaviy munosabatlarning barcha jabhalarida adolat, oshkoralik va ijtimoiy mas'uliyatni ta'kidlaydi. Axloqiy me'yorlarga rioya qilgan holda, islom moliyasi moliyaviy faoliyatni islom ta'limotining kengroq maqsadlari bilan uyg'unlashtirib, iqtisodiy adolatni, boylikning teng taqsimlanishini va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashga intiladi.

Islomiy moliya risklarni taqsimlash va aktivlar bilan ta'minlangan moliyalashtirish mexanizmlari orqali moliyaviy barqarorlikni ta'minlaydi. Ko'p jihatdan qarzga asoslangan vositalar va foizli operatsiyalarga tayanadigan an'anaviy moliyadan farqli o'laroq, Islom moliyasi kapitalga asoslangan hamkorlikka, foyda va zararni taqsimlash kelishuvlariga va aktivlar bilan ta'minlangan moliyalashtirishga urg'u beradi. Tomonlar o'rtasida risklar va mukofotlarni bo'lishish orqali islomiy moliya tizimli risklarni yumshatadi, xavf-xatarlarni boshqarishning oqilona amaliyotlarini targ'ib qiladi va moliya tizimida yanada barqarorlikni ta'minlaydi.

Islom moliyasi iqtisodiy rivojlanish va moliyaviy inklyuzivlikni rag'batlantirishda, ayniqsa musulmonlar ko'p bo'lgan mamlakatlar va rivojlanayotgan bozorlarda hal

qiluvchi rol o'ynaydi. Shariatga mos moliyaviy mahsulotlar va xizmatlardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash orqali islomiy moliya jismoniy shaxslar, korxonalar va hukumatlarga jamg'armalarni safarbar qilish, kapitaldan foydalanish va samarali iqtisodiy faoliyatga sarmoya kiritish imkonini beradi. Bundan tashqari, islom moliyasi kam ta'minlangan jamoalarning moliyaviy ehtiyojlarini qondirish, tadbirkorlikni rag'batlantirish va mikromoliyaviy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash orqali inklyuziv o'sishga yordam beradi.

Islom moliyasi ham musulmonlar, ham musulmon bo'lmagan mamlakatlarda mavjud bo'lgan global sanoat sifatida paydo bo'ldi. Islom moliyasining globallasuvi bilan transchegaraviy operatsiyalar va xalqaro sheriklik tobora kengayib bormoqda. Islom moliya institutlari, investorlar turli yurisdiksiyalarda faoliyat yuritib, global moliya tizimida yanada kengroq aloqa va integratsiyani ta'minlamoqda. Bundan tashqari, me'yoriy-huquqiy bazalarni uyg'unlashtirish va shariatga muvofiq amaliyotlarni standartlashtirish transchegaraviy operatsiyalarni osonlashtiradi va islomiy moliya sohasida xalqaro hamkorlikni rivojlantiradi.

So'nggi yillarda islom moliyasi o'z takliflari va xizmatlarini yaxshilash uchun innovatsiyalar va texnologik yutuqlarni o'zlashtirdi. Fintech yechimlari, raqamli bank platformalari va blokcheyn texnologiyasi islomiy moliya sohasida mavjudlik, samaradorlik va shaffoflikni yaxshilash uchun foydalanilmoqda. Bundan tashqari, islomiy moliyaning barqaror moliya tamoyillari, atrof-muhit, ijtimoiy va boshqaruv (ESG) mulohazalari va ta'sir investitsiya tashabbuslari bilan integratsiyalashuvi mas'uliyatli va axloqiy moliyaga nisbatan o'sib borayotgan tendentsiyani aks ettiradi. Islom moliyasi innovatsiyalarni o'zlashtirib, tez o'zgarib borayotgan moliyaviy landshaftda dolzarb bo'lib qolishni va jahon iqtisodiyotida paydo bo'layotgan imkoniyatlar va muammolarni hal qilishni maqsad qilgan.

Xulosa qilib aytganda, islom moliyasi islomiy tamoyillar, moliyaviy barqarorlik, iqtisodiy rivojlanish, globallasuv va innovatsiyalarni ta'kidlaydigan noyob istiqbollarni taklif etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Islom bank ishi va moliyasi.
https://uz.wikipedia.org/wiki/Islom_bank_ishi_va_moliyasi

2. Islom moliyasi haqida nimalarni bilamiz?
<https://www.gazeta.uz/oz/2022/10/17/islamic-finance/>
3. Abdul-Rauf Muhammad, 1979, The Islamic Doctrine of Economics and Contemporary Economic Thought, American Enterprise Institute for Public Policy Research, Washington, DC, 1-21.

